

برآورد گردید که نسبت به سال آبی گذشته ۱۵/۲ درصد افزایش و نسبت به متوسط بلندمدت ۴۳/۴ درصد کاهش نشان می‌دهد.

در سال مورد بررسی، تعداد سدهای مخزنی کشور که دارای آمار روزانه بهره‌برداری می‌باشند ۱۴۱ سد با حجم کل ۴۶/۲ میلیارد متر مکعب بود. موجودی آب این سدها در پایان سال آبی مورد بررسی حدود ۳۹/۸ درصد از کل حجم مخازن این سدها بود که نسبت به پایان سال آبی قبل ۱/۱ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد.

براساس آمار وزارت جهاد کشاورزی، در سال ۱۳۹۱ مجموع تولید محصولات عمده کشاورزی شامل محصولات زراعی، باغی، دامی و شیلات حدود ۹۲/۸ میلیون تن برآورد شد که نسبت به سال قبل ۱/۳ درصد افزایش داشت. بر این اساس و طبق برآوردهای مقدماتی، ارزش افزوده گروه کشاورزی (به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۸۳) در سال ۱۳۹۱ نسبت به سال قبل ۳/۷ درصد افزایش یافت.

جدول ۳-۱- عملکرد تولید محصولات کشاورزی (هزار تن)

سال	سهم از کل (درصد)		نرخ رشد (درصد)	سال	
	۱۳۹۰	۱۳۹۱		۱۳۹۰	۱۳۹۱
زراعی	۶۵۴۳۷	۶۵۵۰۶	۰/۱	۷۱/۴	۷۰/۶
باغی	۱۴۴۵۶	۱۴۹۰۳	۳/۱	۱۵/۸	۱۶/۱
دامی	۱۰۹۶۱	۱۱۵۵۴	۵/۴	۱۲/۰	۱۲/۵
شیلات	۷۳۵	۸۳۹	۱۴/۱	۰/۸	۰/۹
جمع کل	۹۱۵۸۹	۹۲۸۰۲	۱/۳	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰

ماخذ: وزارت جهاد کشاورزی

۳-۱- منابع آب

بنا بر گزارش وزارت نیرو، در سال آبی ۹۱-۱۳۹۰^(۱)، حجم بارندگی در کشور ۳۳۷/۲ میلیارد متر مکعب (با میانگین ارتفاع ۲۰۴/۶ میلی‌متر در واحد سطح) بود که نسبت به سال آبی گذشته ۲/۸ درصد افزایش و در مقایسه با میانگین بلندمدت (۴۳ ساله) ۱۶/۴ درصد کاهش یافت. در این سال حجم جریان‌های سطحی آب نیز ۵۰/۹ میلیارد متر مکعب

۱- سال آبی ۹۱-۱۳۹۰، نیمه دوم سال ۱۳۹۰ و نیمه اول سال ۱۳۹۱ را شامل می‌شود.

جدول ۳-۲- ارتفاع تجمعی بارندگی (میلی‌متر)

سال	درصد اختلاف با		سال	سال
	سال آبی گذشته	متوسط ۴۳ ساله		
دریای خزر	۳۴/۷	۲۲/۵	۳۸۳/۰	۵۱۵/۹
خلیج فارس	-۲۰/۳	-۳۸/۸	۲۷۸/۰	۲۲۱/۷
دریاچه ارومیه	-۰/۱	-۱۲/۷	۲۹۴/۲	۲۹۴/۰
مرکزی	۵/۳	-۱۳/۷	۱۳۲/۰	۱۳۹/۰
هامون	-۱/۳	-۲۴/۴	۷۹/۵	۷۸/۵
سرخس	۶۵/۹	۱۳/۰	۱۴۷/۴	۲۴۴/۵
کل کشور	۲/۸	-۱۶/۴	۱۹۹/۱	۲۰۴/۶

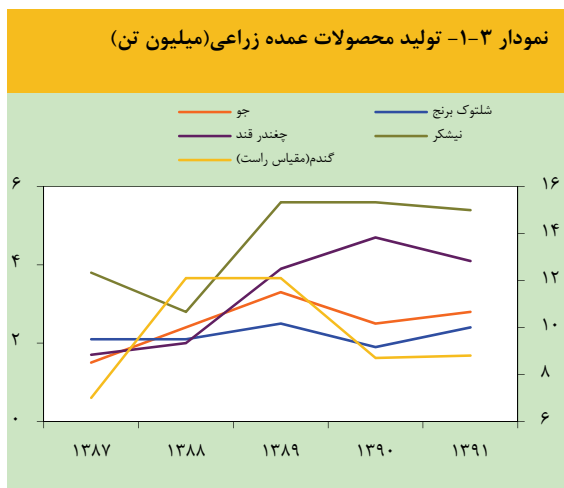
ماخذ: شرکت مدیریت منابع آب ایران

۳-۲- تولیدات زراعی^(۲) و باغی

براساس آمار وزارت جهاد کشاورزی، در سال ۱۳۹۱ حدود ۸۰/۴ میلیون تن انواع محصولات زراعی و باغی

۲- سال زراعی ۹۱-۱۳۹۰ از مهر ماه سال ۱۳۹۰ لغایت شهریور ماه سال ۱۳۹۱ را شامل می‌گردد و به جهت اختصار، در جداول و نمودارهای مربوطه به جای عبارت «سال زراعی ۹۱-۱۳۹۰»، عبارت «سال ۱۳۹۱» بیان می‌گردد.

افزایش و تولید ذرت با ۵/۷ درصد کاهش نسبت به سال قبل مواجه بود.

از اراضی و باغات کشور برداشت شد که نسبت به سال قبل ۰/۶ درصد افزایش نشان می‌دهد. از این میزان تولید، ۶۵/۵ میلیون تن (۸۱/۵ درصد) سهم محصولات زراعی بود که در مقایسه با سال زراعی قبل ۰/۱ درصد افزایش داشت. همچنین، تولید محصولات باغی به میزان ۱۴/۹ میلیون تن بود که نسبت به سال قبل ۳/۱ درصد افزایش یافت.

در سال زراعی مورد بررسی، مجموع تولید گروه غلات (گندم، جو، شلتوک برنج و ذرت دانه‌ای) با ۴/۹ درصد افزایش نسبت به سال گذشته به ۱۵/۷ میلیون تن رسید. در این سال تولید برنج، جو و گندم به ترتیب با ۲۴/۷، ۹/۲ و ۱/۶ درصد

جدول ۳-۳- برآورد تولید و سطح زیر کشت محصولات عمده زراعی و باغی (۱)

(هزار هکتار - هزار تن)

درصد تغییر	۱۳۹۱		۱۳۹۰		تولید	سطح زیر کشت
	تولید	سطح زیر کشت	تولید	سطح زیر کشت		
تولیدات زراعی						
۱/۶	۲/۵	۸۸۱۶	۶۵۳۹	۸۶۷۸	۶۳۷۷	گندم
۹/۲	۲/۳	۲۷۶۸	۱۶۲۴	۲۵۳۴	۱۵۸۸	جو
۲۴/۷	۷/۵	۲۳۶۰	۵۷۰	۱۸۹۳	۵۳۰	شلتوک برنج
-۵/۷	۹/۷	۱۷۹۸	۲۹۱	۱۹۰۷	۲۶۵	ذرت دانه‌ای
-۲۲/۵	۶/۴	۲۱۰	۱۲۵	۲۷۱	۱۱۷	پنبه
-۵/۰	۲۶/۰	۵۳۶۱	۸۳	۵۶۴۳	۶۶	نیشکر
-۱۳/۵	-۱۲/۰	۴۰۷۰	۹۶	۴۷۰۳	۱۰۹	چغندر قند
۱۳/۱	۰/۷	۴۸۰	۳۱۰	۴۲۵	۳۰۷	دانه‌های روغنی
۳/۴	-۱۰/۸	۲۰	۱۱	۱۹	۱۲	توتون و تنباکو
۹/۷	۱۶/۱	۴۶۲	۷۳۴	۴۲۱	۶۳۲	حبوبات
۷/۷	۶/۵	۵۰۶۹	۱۸۱	۴۷۰۸	۱۷۰	سیب‌زمینی
-۱۰/۸	-۱۱/۲	۱۹۳۸	۵۵	۲۱۷۳	۶۲	پیاز
تولیدات باغی						
۶/۳	۳/۷	۴۱۰۸	۲۳۲	۳۸۶۵	۲۲۴	مرکبات
-۱/۵	۰/۱	۲۳۹۰	۲۱۰	۲۴۲۶	۲۰۹	انگور
۰/۱	*	۳۱۱۵	۱۹۷	۳۱۱۳	۱۹۷	سیب
۱۶/۶	۲۰/۷	۱۸۳	۲۳۰	۱۵۷	۱۹۰	پسته
-۷/۳	-۰/۸	۱۰۴	۲۷	۱۱۲	۲۷	برگ سبز چای

ماخذ: وزارت جهاد کشاورزی

۱- ارقام سطح زیر کشت محصولات باغی مربوط به سطح زیر کشت بارور است.

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۱

عسل) در سال ۱۳۹۱ بالغ بر ۱۱/۶ میلیون تن بود که نسبت به سال قبل ۵/۴ درصد افزایش یافت.

(هزار تن) جدول ۳-۵- تولید محصولات دامی

درصد تغییر	سال		
	۱۳۹۱	۱۳۹۰	
۰/۸	۷۴۷	۷۴۱	گوشت قرمز
۳/۵	۷۹۵۲	۷۶۸۶	شیر خام
۴/۹	۱۸۷۱	۱۷۸۳	گوشت مرغ
۳۰/۴	۹۱۳	۷۰۰	تخم مرغ
۴۰/۲	۷۱	۵۱	عسل
۵/۴	۱۱۵۵۴	۱۰۹۶۱	جمع کل

ماخذ: وزارت جهاد کشاورزی

در سال ۱۳۹۱، تولید محصولات شیلات حدود ۸۳۹ هزار تن بود که نسبت به سال قبل ۱۴/۱ درصد افزایش یافت. ۵۴/۸ درصد از محصولات مذکور از آبهای جنوب، ۴۰/۴ درصد از محل آبی‌پروری و بقیه از آبهای شمال صید شد. در این سال مقدار و ارزش صادرات محصولات مختلف شیلات به ترتیب ۶۴ هزار تن و ۲۶۲ میلیون دلار بود که نسبت به سال قبل به ترتیب ۱۲/۷ و ۲۳/۶ درصد افزایش نشان می‌دهد.

جدول ۳-۶- وضعیت تولید و صادرات شیلات

(ارزش: میلیون دلار) (وزن: هزار تن)

درصد تغییر	سال		
	۱۳۹۱	۱۳۹۰	
۱۴/۱	۸۳۹	۷۳۵	تولید
۱۱/۶	۴۶۰	۴۱۲	آبهای جنوب
۶/۶	۴۰	۳۸	آبهای شمال
۱۸/۸	۳۳۹	۲۸۵	آبی‌پروری
			صادرات
۲۳/۶	۲۶۲	۲۱۲	ارزش
۱۲/۷	۶۴	۵۷	مقدار

ماخذ: وزارت جهاد کشاورزی، سازمان شیلات ایران

۴-۳- خرید تضمینی محصولات عمده کشاورزی

به منظور تشویق کشاورزان به تولید محصولات اساسی کشاورزی، ایجاد تعادل در نظام تولید و حفظ سطح درآمد کشاورزان، دولت همواره طی سالهای اخیر در خصوص تعیین قیمت خرید تضمینی محصولات کشاورزی و خرید این

در سال ۱۳۹۱، مجموع تولید محصولات زراعی صنعتی^(۱) نسبت به سال زراعی قبل با کاهشی به میزان ۸/۳ درصد به ۱۰/۱ میلیون تن رسید. در این سال تولید نیشکر و چغندر قند به ترتیب ۵۲/۹ و ۴۰/۱ درصد از تولید محصولات زراعی صنعتی را به خود اختصاص دادند و تولید این محصولات به ترتیب به ۵/۴ و ۴/۱ میلیون تن رسید. در این سال در میان محصولات زراعی صنعتی، تولید دانه‌های روغنی با ۱۳/۱ درصد رشد، از بیشترین میزان افزایش برخوردار بود.

جدول ۳-۴- عملکرد محصولات عمده زراعی و باغی در واحد سطح^(۱)

(کیلوگرم/هکتار)

درصد تغییر	سال		
	۱۳۹۱	▲ ۱۳۹۰	
			تولیدات زراعی
-۰/۹	۱۳۴۸	۱۳۶۱	گندم
۶/۸	۱۷۰۴	۱۵۹۶	جو
۱۵/۹	۴۱۴۰	۳۵۷۲	شلتوک برنج
-۱۴/۰	۶۱۸۶	۷۱۹۶	ذرت دانه‌ای
-۲۷/۱	۱۶۸۶	۲۳۱۲	پنبه
-۲۴/۶	۶۴۴۹۲	۸۵۵۶۷	نیشکر
-۱/۷	۴۲۲۴۰	۴۲۹۵۰	چغندر قند
۱۲/۲	۱۵۵۱	۱۳۸۲	دانه‌های روغنی
۱۵/۹	۱۸۲۲	۱۵۷۳	توتون و تنباکو
-۵/۵	۶۳۰	۶۶۶	حیوانات
۱/۱	۲۷۹۴۰	۲۷۶۴۷	سیب‌زمینی
۰/۴	۳۵۲۶۸	۳۵۱۲۵	پیاز
			تولیدات باغی
۲/۵	۱۷۶۹۳	۱۷۲۵۸	مرکبات
-۱/۶	۱۱۳۹۸	۱۱۵۸۶	انگور
*	۱۵۷۸۳	۱۵۷۷۹	سیب
-۳/۴	۷۹۷	۸۲۵	پسته
-۶/۵	۳۸۳۹	۴۱۰۸	برگ سبز چای

ماخذ: وزارت جهاد کشاورزی

۱- ارقام عملکرد از نسبت ارقام کامل تولید به سطح زیر کشت بارور محاسبه شده است.

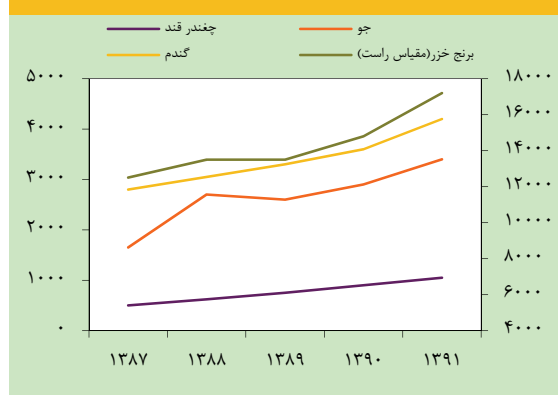
۳-۳- تولیدات دامی و شیلات

براساس آمار وزارت جهاد کشاورزی، مجموع تولید محصولات دامی (گوشت قرمز، گوشت مرغ، شیر خام، تخم مرغ و ۱- شامل پنبه، نیشکر، چغندر قند، دانه‌های روغنی و «توتون و تنباکو» می‌باشد.

فصل ۳ کشاورزی

محصولات اقدام کرده است. در سال زراعی ۹۱-۱۳۹۰، قیمت همه محصولات زراعی مشمول خرید تضمینی در مقایسه با سال زراعی قبل افزایش یافت. بیشترین میزان افزایش قیمت خرید تضمینی مربوط به «دانه سویا» و «جو» بود که به ترتیب با ۲۷/۳ و ۱۷/۲ درصد رشد نسبت به سال قبل به ترتیب به ۶۶۲۰ و ۳۴۰۰ ریال به ازای هر کیلوگرم رسید.

نمودار ۳-۲- قیمت خرید تضمینی محصولات عمده کشاورزی (کیلوگرم- ریال)

جدول ۳-۷- قیمت خرید تضمینی محصولات عمده کشاورزی

(کیلوگرم/ریال)

	سال		درصد تغییر
	۱۳۹۱	۱۳۹۰	
گندم	۴۲۰۰	۳۶۰۰	۱۶/۷
جو	۳۴۰۰	۲۹۰۰	۱۷/۲
برنج خزر	۱۷۲۰۰	۱۴۸۰۰	۱۶/۲
چغندر قند	۱۰۵۰	۹۰۰	۱۶/۷

ماخذ: مصوبات هیات وزیران

۳-۵- یارانه پرداختی

در سال ۱۳۹۱، یارانه پرداختی بابت کالا و خدمات (موضوع ردیف بودجه‌ای ۵۲۰۰۰۰) به میزان ۱۱۴/۱ هزار میلیارد ریال بود. از این مبلغ، معادل ۲۹/۴ هزار میلیارد ریال به کالا و خدمات و فعالیت‌های مرتبط با بخش کشاورزی پرداخت شد که معادل ۲۵/۸ درصد از کل یارانه پرداختی از محل ردیف بودجه‌ای مزبور می‌باشد.

جدول ۳-۸- عملکرد پرداخت یارانه در سال ۱۳۹۱ موضوع

(میلیارد ریال) ردیف بودجه‌ای ۵۲۰۰۰۰

سهم از کل (درصد)	مبلغ	
۳/۱	۳۵۰۰/۰	یارانه نهاده‌ها و عوامل تولید کشاورزی
		یارانه کالاهای اساسی و هزینه‌های کنترل و تنظیم بازار کلیه کالاها و محصولات کشاورزی، دام و شیلات
۲۱/۰	۲۴۰۰۰/۰	پرداخت ضرر و زیان و یارانه سود خریدهایی تضمینی محصولات کشاورزی و یارانه اصل و سود جریمه تسهیلات و مابه‌التفاوت سود و کارمزد
۰/۳	۳۸۷/۱	ایفای تعهدات خاص کالاهای اساسی وزارت جهاد کشاورزی
*	۸/۹	کمک به جبران زیان سازمان مرکزی تعاون روستایی
۰/۵	۵۷۶/۰	کمک به جبران زیان شرکت مادر تخصصی مدیریت منابع آب ایران
۰/۵	۵۷۳/۵	کمک به جبران زیان شرکت مادر تخصصی خدمات کشاورزی
۰/۱	۱۲۷/۸	اعتبار موضوع بند (ی) ماده ۱۴۳ قانون برنامه پنجم توسعه
۰/۲	۲۴۵/۴	
۲۵/۸	۲۹۴۱۸/۷	جمع مصارف بخش کشاورزی
۱۰۰/۰	۱۱۴۰۸۲/۰	کل یارانه پرداختی

ماخذ: وزارت امور اقتصادی و دارایی

در سال ۱۳۹۱، توزیع کود شیمیایی توسط دولت با ۱/۸ درصد افزایش نسبت به سال گذشته به ۱۶۳۳ هزار تن رسید. در این سال ۱/۹ هزار تن انواع سموم دفع آفات نباتی و ۳۱/۸ هزار تن انواع بذر نیز در اختیار کشاورزان قرار گرفت که نسبت به سال ۱۳۹۰ به ترتیب ۴۷/۳ و ۵۴/۵ درصد کاهش نشان می‌دهد. همچنین، دولت جهت توزیع کود شیمیایی به صورت یارانه‌ای در سال ۱۳۹۱ مجموعاً مبلغ ۲/۵ هزار میلیارد ریال اعتبار تخصیص داده و به شرکت خدمات حمایتی کشاورزی پرداخت کرد که نسبت به سال قبل ۴۷/۹ درصد کاهش نشان می‌دهد.

۳-۶- سرمایه‌گذاری دولت

مطابق آمار وزارت امور اقتصادی و دارایی، در سال ۱۳۹۱ عملکرد اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای- ملی دولت برای

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۱

۴۵/۸ درصدی، بیشترین سهم از اعتبارات فصل «کشاورزی و منابع طبیعی» را به خود اختصاص داد.

اعتبارات ملی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای توسعه منابع آب در سال ۱۳۹۱ با ۸۴/۶ درصد کاهش نسبت به سال قبل به ۳/۹ هزار میلیارد ریال رسید. برنامه تامین و عرضه آب (شامل طرح‌های مختلف سدسازی، شبکه‌های آبیاری و زهکشی و آبرسانی به شهرها و صنایع در سطح کشور) همانند سال‌های گذشته از بیشترین سهم به میزان ۷۱/۹ درصد برخوردار بود.

توسعه «کشاورزی و منابع طبیعی» و «منابع آب» ۵/۴ هزار میلیارد ریال بود که هم‌سو با کاهش در کلیه بخش‌های اقتصادی نسبت به سال گذشته ۸۳/۱ درصد کاهش داشت. بدین ترتیب، از مجموع رقم مصوب اعتبارات ملی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای فصول مزبور در قانون بودجه کل کشور (۲۳/۰ هزار میلیارد ریال)، ۲۳/۷ درصد تحقق یافت.

اعتبارات پرداخت شده بابت طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای- ملی فصل «کشاورزی و منابع طبیعی» ۱/۵ هزار میلیارد ریال بود که در مقایسه با سال قبل ۷۷/۷ درصد کاهش داشت. در این سال برنامه ساماندهی اراضی کشاورزی با سهم

(میلیارد ریال) جدول ۳-۹- عملکرد اعتبارات ملی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای توسعه «کشاورزی و منابع طبیعی» و «منابع آب»

	سال		درصد تغییر	سهم (درصد)	
	۱۳۹۰	۱۳۹۱		۱۳۹۰	۱۳۹۱
کشاورزی و منابع طبیعی	۶۷۸۵/۶	۱۵۱۵/۲	-۷۷/۷	۲۱/۰	۲۷/۸
منابع آب	۲۵۵۲۴/۸	۳۹۳۳/۳	-۸۴/۶	۷۹/۰	۷۲/۲
کل	۳۲۳۱۰/۳	۵۴۴۸/۵	-۸۳/۱	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰

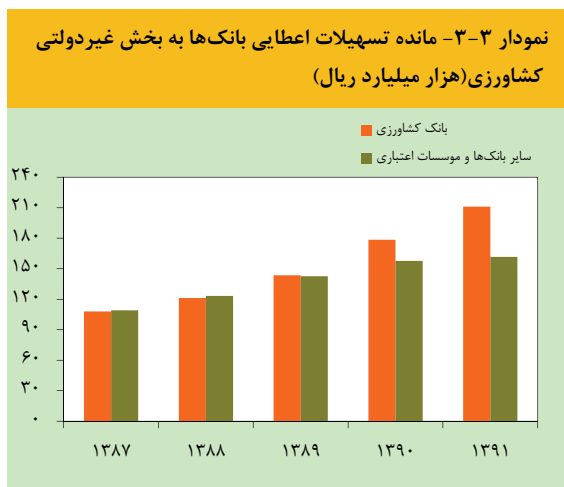
ماخذ: وزارت امور اقتصادی و دارایی و قوانین بودجه سال‌های ۹۱-۱۳۹۰

۳-۷- تسهیلات بانکی

در پایان سال ۱۳۹۱، مانده تسهیلات اعطایی بانک‌ها و موسسات اعتباری به بخش‌های دولتی و غیردولتی کشاورزی با ۱۱/۹ درصد رشد نسبت به پایان سال قبل به ۳۷۸/۵ هزار میلیارد ریال بالغ شد. از این میزان، سهم مانده تسهیلات بخش غیردولتی ۹۸/۵ درصد بود.

در پایان اسفند ماه ۱۳۹۱، مانده تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی به بخش غیردولتی کشاورزی به ۲۱۱/۰ هزار میلیارد ریال رسید که در مقایسه با سال قبل ۱۸/۲ درصد افزایش داشت.

در سال مورد بررسی، سهم بانک کشاورزی از کل مانده تسهیلات اعطایی به بخش دولتی و غیردولتی کشاورزی حدود

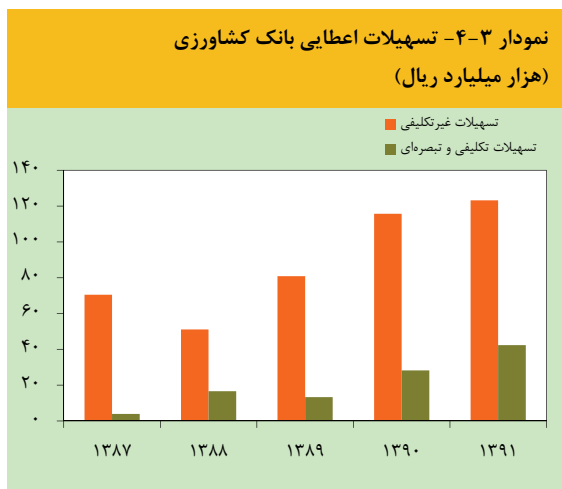
جدول ۳-۱۰- مانده تسهیلات اعطایی بانکها و موسسات اعتباری به بخش غیردولتی و دولتی کشاورزی (۱) (میلیارد ریال)

سهم (درصد)	درصد تغییر		پایان سال		
	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	
۹۸/۵	۹۹/۴	۱۰/۹	۳۷۲۷۳۴/۷	۳۳۶۲۲۵/۰	بخش غیردولتی
۵۵/۷	۵۲/۸	۱۸/۲	۲۱۰۹۹۵/۶	۱۷۸۵۲۷/۰	بانک کشاورزی
۴۲/۷	۴۶/۶	۲/۶	۱۶۱۷۳۹/۱	۱۵۷۶۹۸/۰	سایر بانکها و موسسات اعتباری
۱/۵	۰/۶	۱۸۱/۹	۵۷۸۸/۶	۲۰۵۳/۷	بخش دولتی
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۱/۹	۳۷۸۵۲۳/۳	۳۳۸۲۷۸/۷	جمع کل

۱- بدون احتساب سود و درآمد سال‌های آتی می‌باشد.

به سال قبل به ۵۱/۸ هزار میلیارد ریال رسید. در سال مورد گزارش، تسهیلات پرداختی توسط بانک کشاورزی در همه فعالیت‌ها به غیر از «صنایع و خدمات کشاورزی» و «قالی‌بافی و صنایع دستی» نسبت به سال قبل افزایش یافت. بیشترین افزایش به ترتیب به میزان ۷۷/۸ و ۳۰/۰ درصد مربوط به سرفصل‌های «سایر بخش‌ها» و «دامداری، دامپروری و طیور» بود.

بانک کشاورزی در سال ۱۳۹۱ در مجموع حدود ۱۶۵/۶ هزار میلیارد ریال در قالب تسهیلات غیرتکلیفی، تکلیفی و «وجوه اداره شده و قراردادهای» پرداخت نمود که ۱۵/۱ درصد نسبت به سال قبل افزایش یافت. از کل تسهیلات پرداختی توسط بانک کشاورزی ۷۴/۴ درصد (۱۲۳/۲ هزار میلیارد ریال) در قالب تسهیلات غیرتکلیفی و ۲۵/۶ درصد در قالب تسهیلات تکلیفی و «وجوه اداره شده و قراردادهای» پرداخت شد. سهم تسهیلات غیرتکلیفی از کل تسهیلات پرداختی در سال ۱۳۹۰ معادل ۸۰/۴ درصد بود که نشان‌دهنده کاهش سهم تسهیلات غیرتکلیفی در عملکرد بانک کشاورزی در سال ۱۳۹۱ می‌باشد.

بررسی تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی برحسب مدت‌زمان بازپرداخت نشان می‌دهد که تسهیلات اعطایی بلندمدت با ۱۱۶/۵ درصد افزایش، سهم محدود ۳/۶ درصدی از کل تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی را به خود اختصاص داد. در مقابل، تسهیلات با دوره بازپرداخت کوتاه‌مدت بیشترین سهم (۶۸/۵ درصد) را داشته است.

ترکیب تسهیلات پرداختی بانک کشاورزی برحسب عقود اسلامی در سال ۱۳۹۱ نشان‌دهنده سهم بالای عقد مشارکت مدنی در میان سایر عقود است. در این سال حدود ۷۹/۲ هزار میلیارد ریال تسهیلات در قالب عقد مشارکت مدنی پرداخت شد که ۴۷/۸ درصد از کل تسهیلات را به خود اختصاص داد و نسبت به مبلغ تسهیلات پرداختی در سال ۱۳۹۰، ۳۷/۷ درصد افزایش نشان می‌دهد.

بررسی ترکیب تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی از نظر نوع مصرف نشان می‌دهد که پرداخت‌های بانک مزبور بابت فعالیت «زراعت و باغداری» بالاترین سهم (۳۱/۳ درصد) از کل تسهیلات را به خود اختصاص داد و با ۱۵/۰ درصد افزایش نسبت

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۱

(میلیارد ریال)

جدول ۳-۱۱- تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی برحسب مدت زمان بازپرداخت

سهم (درصد)	سال		درصد تغییر	سهم (درصد)	
	۱۳۹۰	۱۳۹۱		۱۳۹۰	۱۳۹۱
کوتاه مدت	۹۱۵۱۰/۷	۱۱۳۴۳۸/۳	۲۴/۰	۶۳/۶	۶۸/۵
میان مدت	۴۹۶۲۵/۷	۴۶۲۲۰/۵	-۶/۹	۲۴/۵	۲۷/۹
بلند مدت	۲۷۲۴/۲	۵۸۹۷/۷	۱۱۶/۵	۱/۹	۳/۶
کل	۱۴۳۸۶۰/۶	۱۶۵۵۵۶/۴	۱۵/۱	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰

ماخذ: بانک کشاورزی

۸-۳- بیمه محصولات کشاورزی

دولتی تامین می‌شود، به طوری که سهم یارانه‌های دولتی از کل غرامت پرداختی در سال زراعی ۹۱-۱۳۹۰ حدود ۷۳/۸ درصد بود و تنها ۲۶/۲ درصد از محل حق بیمه دریافتی از کشاورزان تامین شد. خاطر نشان می‌گردد با توجه به عدم ایفای به موقع تعهدات دولت در خسارت پرداختی، بانک کشاورزی همواره نسبت به تامین مالی صندوق بیمه کشاورزی اقدام کرده است.

مجموع خسارت پرداختی توسط صندوق بیمه کشاورزی به فعالیت‌های مختلف بخش کشاورزی در سال زراعی ۹۱-۱۳۹۰ حدود ۹/۵ هزار میلیارد ریال بود که در مقایسه با سال زراعی قبل ۷/۴ درصد کاهش یافت. با توجه به ماهیت زیان‌ده بودن این صندوق، همواره بخش عمده‌ای از غرامت پرداختی از محل یارانه‌های

جدول ۳-۱۲- عملکرد صندوق بیمه کشاورزی

بخش	سطح بیمه شده		سطح خسارت دیده		خسارت پرداختی (میلیارد ریال)	
	۱۳۹۰	۱۳۹۱	درصد تغییر	۱۳۹۰	۱۳۹۱	درصد تغییر
زراعت (هزار هکتار)	۵۶۴۴	۵۸۶۹	۴/۰	۳۸۲۲	۳۸۲۲	-۱۴/۷
باغات (هزار هکتار)	۴۹۶	۵۱۰	۲/۹	۰	۲۶۵۲	-۶/۰
دام (هزار واحد دامی)	۱۲۷۷۳	۱۱۷۰۹	-۸/۳	۹۲۶	۹۱۲	۶۷/۶
طیور (میلیون قطعه)	۸۶۱	۸۹۳	۳/۶	۱۱۵	۲۴۳۰	-۱۲/۶
آبزیان (هزار متر مربع)	۵۵۱۷۱	۷۴۴۲۹	۳۴/۹	۷۲۵۰	۴۷	-۱۵/۹
منابع طبیعی (هزار هکتار)	۳۰۱۴	۳۱۵۰	۴/۵	۱۴۱۸	۱۵	۸/۴
جمع کل	-	-	-	-	۱۰۲۰۴	-۷/۴

ماخذ: صندوق بیمه کشاورزی

جدول ۳-۱۳- اراضی زراعی و باغی بیمه شده و خسارت پرداخت شده به کشاورزان

سهم	سطح اراضی بیمه شده (هزار هکتار)		خسارت پرداختی (میلیارد ریال)		سطح اراضی خسارت دیده (هزار هکتار)	
	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱
گندم	۴۳۳۳	۴۳۶۲	۰/۷	۶۷/۹	۲۸۷۷	۳۰۵۰
برنج	۱۲۶	۱۵۴	۲۱/۵	۲/۴	۹۸	۷۴
جو	۶۶۹	۸۶۶	۲۹/۵	۱۳/۶	۶۱۲	۴۹۶
چغندر قند	۶۵	۵۶	-۱۳/۳	۰/۹	۱۱	۲۰
کلزا	۶۱	۵۰	-۱۸/۴	۰/۸	۳۱	۲۸
پسته	۹۹	۱۰۲	۳/۲	۱/۶	۰	۱۰۳
سایر	۷۵۸	۸۱۹	۸/۰	۱۲/۸	۰	۴۴۸
جمع	۶۱۴۰	۶۳۷۹	۳/۹	۱۰۰/۰	۰	۴۲۲۰

ماخذ: صندوق بیمه کشاورزی

فصل ۳ کشاورزی

مقایسه با عملکرد سال قبل به ترتیب با ۵۵/۵ درصد کاهش و ۴۱/۴ درصد افزایش مواجه بود.

جدول ۳-۱۴- وضعیت شرکتها و اتحادیه‌های

تعاونی روستایی، زنان و کشاورزی

درصد تغییر	سال		
	۱۳۹۰	۱۳۹۱	
شرکتها			
	۵۱۶۴	۵۱۵۸	تعداد
۰/۱	۵۵۸۳	۵۵۸۹	تعداد اعضا(هزار نفر)
۲۵/۲	۲۳۴۶	۲۹۳۸	میزان سرمایه(میلیارد ریال)
۰	۱۵۰	∞	میزان تسهیلات پرداختی(میلیارد ریال)(۱)
اتحادیه‌ها			
	۴۴۷	۴۰۷	تعداد
۰/۴	۳۹۲۶	۳۹۴۰	تعداد شرکت‌های عضو
۱۵/۹	۵۳۳	۶۱۷	میزان سرمایه(میلیارد ریال)
۰	۱۷۸	∞	میزان تسهیلات پرداختی(میلیارد ریال)(۱)

ماخذ: سازمان مرکزی تعاون روستایی

۱- ارقام این شاخص، میزان تسهیلات پرداختی مربوط به عملکرد سالانه می‌باشد و سایر متغیرها عملکرد تجمعی تا پایان مقطع را گزارش می‌نماید.

۳-۱۰- بازرگانی خارجی در بخش کشاورزی

۳-۱۰-۱- صادرات

براساس آمار وزارت جهاد کشاورزی، در سال ۱۳۹۱ مقدار ۴/۵ میلیون تن انواع کالای کشاورزی به ارزش ۶/۰ میلیارد دلار به خارج از کشور صادر شد که نسبت به سال قبل از لحاظ وزن ۲۰/۰ درصد و به لحاظ ارزش ۸/۳ درصد افزایش یافت. در این سال صادرات کالاهای کشاورزی ۶/۴ درصد از وزن و ۱۸/۴ درصد از ارزش کل صادرات گمرکی کشور را به خود اختصاص داد.

در سال مورد بررسی، گروه «محصولات باغی و زراعی» به لحاظ وزن و ارزش به ترتیب ۷۲/۹ و ۶۳/۵ درصد از کل صادرات کشاورزی را به خود اختصاص داد.

براساس گزارش صندوق بیمه کشاورزی، در سال زراعی ۹۱-۱۳۹۰، حدود ۶/۴ میلیون هکتار از اراضی زیر کشت بیش از ۶۰ محصول زراعی و باغی در برابر زیان‌های ناشی از عوامل قهری و طبیعی تحت پوشش بیمه این صندوق قرار گرفت. وسعت اراضی تحت پوشش نسبت به سال قبل ۳/۹ درصد افزایش داشت. صندوق بیمه کشاورزی بابت خسارات وارده به اراضی زراعی و باغی تحت پوشش بیمه ۶/۴ هزار میلیارد ریال غرامت پرداخت نمود که در مقایسه با سال قبل ۱۱/۳ درصد کاهش نشان می‌دهد.

۳-۹- عملکرد شرکتها و اتحادیه‌های تعاونی روستایی،

زنان و کشاورزی

براساس گزارش سازمان مرکزی تعاون روستایی، در پایان سال ۱۳۹۱ تعداد شرکت‌های تعاونی روستایی، زنان و کشاورزی در کشور به ۵۱۵۸ شرکت رسید. تا پایان این سال شرکت‌های مزبور ۵/۶ میلیون نفر از روستاییان را تحت پوشش خود قرار دادند که از نظر تعداد و اعضا در مقایسه با پایان سال قبل به ترتیب ۰/۱ درصد کاهش و ۰/۱ درصد افزایش یافت.

در پایان سال ۱۳۹۱، تعداد اتحادیه‌های روستایی و کشاورزی شهرستان به ۴۰۷ و تعداد شرکت‌های عضو نیز به ۳۹۴۰ رسید که در مقایسه با سال قبل به ترتیب ۸/۹ درصد کاهش و ۰/۴ درصد افزایش نشان می‌دهد.

در سال مورد بررسی، شبکه تعاونی‌های روستایی حدود ۸۷/۷ هزار تن انواع محصولات کشاورزی را با قیمت‌های تضمینی و ۳/۳ میلیون تن را با قیمت‌های توافقی خریداری کردند که در

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۱

درصد تغییر	۱۳۹۱		۱۳۹۰			
	وزن	ارزش	وزن	ارزش		
۸۶/۲	۴۴/۰	۹۹	۳۲۹	۵۳	۲۲۸	دام و طیور(۱)
-۹۰/۵	-۸۸/۱	۵	۲۵	۵۵	۲۰۷	شیلات
۲۳/۷	۱۲/۶	۳۲۵۳	۳۸۰۷	۲۶۲۹	۳۳۸۰	محصولات زراعی و باغی
۱۲/۷	۶/۸	۱۱۰۵	۱۸۳۲	۹۸۱	۱۷۱۵	فراآورده‌های غذایی
۲۰/۰	۸/۳	۴۴۶۳	۵۹۹۲	۳۷۱۸	۵۵۳۱	کل صادرات کشاورزی
۰/۸	۲/۰	۶/۴	۱۸/۴	۵/۶	۱۶/۴	سهم بخش کشاورزی از کل صادرات غیرنفتی(۲)

ماخذ: وزارت جهاد کشاورزی
 ۱- شامل ارقام صادرات دارویی مرتبط با بخش کشاورزی می‌باشد.
 ۲- تغییرات برحسب واحد درصد می‌باشد.

۳-۱۰-۲- واردات

واردات گندم در سال ۱۳۹۱ معادل ۶/۷ میلیون تن بود که در مقایسه با واردات ۲۸۲ هزار تنی سال قبل، رشد قابل ملاحظه‌ای داشت. سیاست‌های مدیریت بازار و حفظ ذخایر کافی گندم در شرایط تحریم و همچنین عدم واردات کافی گندم در سال ۱۳۹۰، علی‌رغم افت تولید داخلی در آن سال و به تبع آن، کاهش موجودی گندم کشور از علل افزایش قابل ملاحظه واردات گندم در سال ۱۳۹۱ می‌باشد.

مطابق آمار وزارت جهاد کشاورزی، در سال ۱۳۹۱ حدود ۲۲/۱ میلیون تن محصولات مختلف کشاورزی به ارزش ۱۴/۳ میلیارد دلار وارد کشور شد که در مقایسه با سال قبل از نظر وزن ۷۰/۵ درصد و از نظر ارزش ۴۳/۹ درصد افزایش نشان می‌دهد. واردات کالاهای مذکور ۲۶/۸ درصد از ارزش و ۵۵/۹ درصد از وزن کل کالاهای وارداتی به کشور را تشکیل می‌دهد. میانگین ارزش هر تن کالای کشاورزی وارداتی ۶۵۰ دلار بود که نسبت به رقم مشابه سال گذشته ۱۵/۶ درصد کاهش داشت.

درصد تغییر	۱۳۹۱		۱۳۹۰			
	وزن	ارزش	وزن	ارزش		
-۲۴/۵	-۱۷/۰	۱۷۹	۹۲۰	۲۳۷	۱۱۰۹	دام و طیور(۱)
-۲۴/۴	-۱/۹	۴۳	۶۰	۵۶	۶۱	شیلات
۸۶/۶	۶۹/۷	۱۸۲۹۶	۹۴۵۹	۹۸۰۶	۵۵۷۳	محصولات زراعی و باغی
۲۵/۱	۲۱/۰	۳۵۶۵	۳۹۰۶	۲۸۵۰	۳۲۲۸	فراآورده‌های غذایی
۷۰/۵	۴۳/۹	۲۲۰۸۲	۱۴۳۴۵	۱۲۹۴۹	۹۹۷۱	کل واردات کشاورزی
۲۲/۲	۱۰/۷	۵۵/۹	۲۶/۸	۳۳/۷	۱۶/۱	سهم بخش کشاورزی از کل واردات(۲)

ماخذ: وزارت جهاد کشاورزی
 ۱- شامل ارقام واردات دارویی مرتبط با بخش کشاورزی می‌باشد.
 ۲- تغییرات برحسب واحد درصد می‌باشد.

با ۸۸/۱ درصد افزایش نسبت به سال قبل به حدود ۸/۴ میلیارد دلار در سال ۱۳۹۱ افزایش یابد.

تحولات بخش کشاورزی در حوزه تولید و تجارت خارجی کشاورزی سبب شد که کسری تراز بازرگانی این بخش

فصل ۳ کشاورزی

با توجه به ترکیب واردات و صادرات بخش کشاورزی، رابطه مبادله این بخش از ۱/۹۳ در سال ۱۳۹۰ به ۲/۰۷ در سال ۱۳۹۱ افزایش یافت.

(دلار/تن) جدول ۳-۱۸- وضعیت رابطه مبادله بخش کشاورزی

درصد تغییر	سال		
	۱۳۹۱	۱۳۹۰	
-۹/۷	۱۳۴۳	۱۴۸۸	ارزش صادراتی
-۱۵/۶	۶۵۰	۷۷۰	ارزش وارداتی
۷/۰	۲/۰۷	۱/۹۳	رابطه مبادله

(میلیون دلار) جدول ۳-۱۷- تراز بازرگانی^(۱) محصولات کشاورزی

درصد تغییر	سال		
	۱۳۹۱	۱۳۹۰	
۴۳/۹	۱۴۳۴۵	۹۹۷۱	واردات
۸/۳	۵۹۹۲	۵۵۳۱	صادرات
۸۸/۱	۸۳۵۳	۴۴۴۰	کسری تراز بازرگانی

۱- براساس طبقه‌بندی و آمار وزارت جهاد کشاورزی می‌باشد.

متوسط ارزش هر تن محصول صادراتی بخش کشاورزی در سال ۱۳۹۱ با ۹/۷ درصد کاهش به ۱۳۴۳ دلار رسید.